

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וישלה

(חלק טו שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וישלח, יגייט כסלו, ה'תשפ"ד (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וישלה ג

— י"ט כסלו —

לכדו אלא לכדו"]; ואילו לפי פירוש המדרש, הרי ענין „ויותר יעקב לבדו“ הוא תכלית העילוי והמעלה⁹: זהו על-דרך „ונשגב ה' לבדו“ אצל הקב"ה — ענין האחדות וההתגלות של הקב"ה, באופן שיהיה רק לעתיד לבוא — „ביום ההוא“ (כהמשך הכתוב).

ב. ידוע מה שכתב השל"ה¹⁰, שכל מועד ממועדי השנה מרומז בפרשה בתורה הנקראת בזמן שבו חל מועד זה. ומזה מובן בנוגע למועדי י"ט כסלו, החל — בכמה שנים, וכן בשנה זו — ב(שבת) פרשת וישלח¹², שתוכנו של י"ט כסלו מרומז בפרשת וישלח¹³.

ויובן בהקדים:

בטעם התגלות תורת החסידות בדורות האחרונים דוקא (ולא בדורות הקודמים, „ראשונים בני מלאכים כו"ו"¹⁴), מצינו שני הסברים:

282

(9) להעיר גם מתורת לוי"צ (ע' יא), ד„ויותר יעקב לבדו“ שייך ל„הן עם לבדד ישכון“.

(10) חלק תושב"כ ר"פ וישב.

(11) כ"ה לשון אדה"ז — לקוד"ד ח"א יט, ב. ובל"כ כ"ק מו"ח אדמו"ר (במכתב שנעתק בהקדמה להיום יום. בהקדמה לחוברת י"ט כסלו) — „חג החגים“ (נבאר בלקו"ש ח"ה ע' 436 ואילך).

(12) וגם כשחל בשבוע דפ' וישב — הרי „מתברך“ הוא משבת שלפניו — ש"פ וישלח.

(13) ראה גם ס' השיחות תש"ד ע' 50 (וראה לקמן הערה 65). לקו"ש ח"א ע' 70. ועוד.

(14) כ"ה בשבת קיב, ב. ירושלמי דמאי פ"א ה"ג „קדמאי בני מלאכים“. ובשקלים רפ"ה ובר"פ ס"ט, ח — ליתא תיבת „בני“ „קדמאי מלאכין“.

(* כן הוא בדפוס שלפני ואולי צ"ל „פכים“.

א. על הפסוק „ויותר יעקב לבדו“ מצינו כמה פירושים, ומהם:

(א) בגמרא² נאמר (והובא — בשינוי לשון — בפירוש רש"י על התורה): „נשתייר על פכין קטנים“; והדבר מרומז בתיבה „לבדו“, כמובא בפירוש רבותינו בעלי התוספות³: „אל תיקרי לבדו אלא לכדו“⁴.

(ב) במדרש⁵ איתא: „מה הקב"ה כתוב בו? ונשגב ה' לבדו אף יעקב ויותר יעקב לבדו“.

כפי שנתבאר פעמים רבות⁷, כל הפירושים שנאמרו בפסוק אחד (ומכל-שכן — בתיבה אחת) יש ביניהם קשר תוכני. וצריך להבין: מהי השייכות בין שני הפירושים בנידון דידן? ואדרבה — לכאורה פירושים הפכיים הם:

לפי פירוש הגמרא, נותר יעקב „לבדו“ לצורך דברים „קטנים“ שחשיבותם היתה מועטת ביותר⁸ [וכן מתפרשת התיבה „לבדו“ — „אל תיקרי

(1) פרשתנו לב, כה.

(2) חולין צא, סע"א.

(3) וכו"ה בבחי' (בשם „רבותינו ז"ל“) ורע"ב עה"פ.

(4) וראה עוד טעם בבעה"ת שם: לשון בית הכד כו', ובהדר זקנים: ממשעות דלבדו ידענא כו', עיי"ש. וראה מפרשי רש"י כאן.

(5) ב"ר פע"ז, א.

(6) ישעי' ב, יז.

(7) ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ועוד.

(8) ובפרט עפ"י פ"י הכלי יקר כאן. וראה ג"כ אר"ת להה"מ (קיא, א): „יעקב לבדו כו' שכח פחים“ קטנים כו' בלי מוחין פחים קטנים היינו כלים קטנים והם המוחין כו“.

ואף בשני הסברים אלו קיימים שני הקצוות (על-דרך, ויותר יעקב לבדו, כנ"ל): לפי ההסבר הראשון נמצא, שגילוי אור החסידות בדורות האחרונים הוא מצד פחיתותם – מחמת גודל החושך בדורות אלו נדרש לעומתו גילוי האור הנעלה של פנימיות התורה; משא"כ לפי ההסבר השני, הרי גילוי החסידות בדורות האחרונים נובע ממעלת הזמן: בהיות זמן זה בבחינת „ערב שבת לאחרי חצות“, יש בו כבר מעין הגילוי דלעתיד.²¹

ג. והביאור בזה:

ידוע²², שי"ט כסלו הביא להתחלת עיקר הקיום של „יפוצו מעינותיך חוצה“ – הפצת מעינות החסידות לכל ישראל, גם לאלו הנמצאים „חוצה“²³.

כבר נתבאר פעמים רבות²⁴ דיוק הלשון „יפוצו מעינותיך חוצה“, שפירושו, שהמעיינות עצמם צריכים להגיע „חוצה“, כלומר, אין די בכך שתהיה למעיינות השפעה על „חוצה“, בעת שהם עצמם ישארו במקומם, אלא הם צריכים להמצא ב„חוצה“²⁵.

283 יתר על כן: המעיינות צריכים

(א) מצד החושך הכפול והמכופל שנתוסף בדורות האחרונים (ובפרט בדרא דעקבתא דמשיחא), יש הכרח ונחיצות באור נעלה יותר, שיתגבר גם על חושך זה¹⁵;

(ב) על-דרך מ"ש בכתבי האריז"ל¹⁶ (והובא להלכה במגן אברהם¹⁷ ובשו"ע אדמו"ר הזקן¹⁷ – בעל הגאולה והשמחה), שבערב שבת יש לטעום ממאכלי השבת (טועמיה חיים זכו¹⁸), כן הוא גם בנוגע לסדר ה„ימים“ הכללי ד„שית אלפי שנין“¹⁹, שבדורות האחרונים קודם ביאת המשיח, בזמן „ערב שבת“ שלפני „יום שכולו שבת“ – נמשכת הארה (בדרך טעימה על-כל-פנים) מהגילוי של פנימיות התורה, שתתגלה (בשלימותה) ע"י משיח צדקנו²⁰.

וכ"ה גירסת ר"נ גאון שבת שם. תוד"ה ר"נ שבת יב, ב. ב' הגירסאות הובאו בדק"ס שבת קיב, ב. ובתוס' ד"ה צדיקים, חולין ה, ב: „אם הראשונים כמלאכים כו“ – ולשון זה רגיל בכמה ספרים.

15 קונטרס ע"ה פ"ג. מכ' ב"ק אדמו"ר נ"ע (נדפס בהוספות לקונטרס הנ"ל ע' 82 ואילך).

וראה ג"כ: משל אדה"ז (התמים" ח"ב ע' מט [עב]) מן מלך שנחלה כו'; הבעש"ט עורר את ישראל מהתעלפותם כו' (כתי' דא"ח ישן לא נודע למי) – נדפס בסה"מ תרס"ג ע' רנא. וראה לקו"ש ח"ב ע' 516 ואילך). ועוד.

16 פ"ע"ח שי"ח רפ"ג. שעה"כ ענין טבילת ע"ש.

17 או"ח סר"ג סוסק"א.

17* שם ס"ח.

18 פ"ע"ח שם. שעה"כ שם.

19 ראה רמב"ן בראשית ב, ג.

20 ראה בכ"ז לקו"ש ח"א ע' 59. ועוד (וראה

גם לקו"ש ח"ב ע' 467 ואילך).

וראה ג"כ זח"א קיז, א (ושם קיח, א) – נת' בארוכה בשיחת אחש"פ תש"ל (נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 206 ואילך. בהוספות להמשך תרס"ו);

לעיל ע' 42 ואילך. ולהעיר ג"כ מאוה"ח פ' צו ו, ב; מ"ש הרמב"ם באגרת תימן – הובא ונת' בלקו"ש ח"ב ע' 588 ואילך. ועוד.

21 היינו, דלא רק שתורת החסידות (יפוצו מעינותיך חוצה) היא הכנה ל„אתי מר“ (אגה"ק הידועה של הבעש"ט – נדפסה בסו"ס בן פורת יוסף. ובכ"מ), כ"א שעכשיו כבר מאיר מהגילוי דלעתיד.

22 תורת שלום ט"ע 112 ואילך.

23 ראה תורת שלום שם (ע' 113).

24 ראה לקו"ש ח"ז ע' 106. ועוד.

25 ראה ספר השיחות תש"ד ע' 106.

חוצה" באדם גופא²⁸ – איחוד סתים וגליא שבנשמתא²⁹:

אמנם גם לפני גילוי תורת החסידות השפיע אור האמונה (סתים דנשמתא) שלמעלה מהשכל גם על הכוחות הגלויים – כך שגם כוחות השכל והמידות יהיו באופן אחר – אבל מכל מקום, נשארה האמונה עצמה בבחינת סתים, למעלה מן השכל (גליא).

רבינו הזקן חידש שהאמונה והקבלת עול שלמעלה מן השכל יחדו את האדם כולו, כך שהם עצמם יומשכו בגליא דנשמתא ויתאחדו עמה: בשכל עצמו יתקבלו ויורגשו הענינים שלמעלה מן השכל.

ה. כשם שאצל כל אחד כפרט חידשה החסידות את קיום „יפוצו מעינותך חוצה” – איחוד „מעין” שבנשמה עם „חוצה” שבנשמה – כן הוא גם לגבי ישראל ככלל, אשר כולם יחד הם „קומה אחת שלימה”³⁰:

„ראשי אלפי ישראל” שהם „בחינת ראש ומוח”³¹ של ישראל, הם בבחינת „מעין”. בעבר (לפני גילוי החסידות) סדר הדברים היה, שגדולי ישראל היו מופרשים ומסוגרים בארבע אמותיהם. אמנם היתה להם השפעה על כללות עם ישראל

– אם ע”י התורה שהיו לומדים מפיהם, או ע”י הלימוד מהנהגותיהם הטובות וכו’ –

להמצא ב„חוצה” באופן של „יפוצו” – להיות נפוצים ומתפשטים ב„חוצה”, עד שכל פרט ונקודה ב„חוצה” יהיה חדור במעינות אלה.

וכיון שתחילת כל הענינים היא בתורה, מובן, שגם ענין „יפוצו מעינותיך חוצה” – ההפצה והגילוי של פנימיות התורה לאלו מישראל הנמצאים „חוצה” – התחלתו היא בכך שהמעיונות של פנימיות התורה באים לידי גילוי בנגלה דתורה, עד שנעשים לאחדים ממש.

גם לפני רבינו הזקן היו גדולי ישראל שהיו גדולים בשני חלקי התורה, הן בנגלה שבתורה והן בנסתר שבתורה. ופשוט, שלימודם בנסתר שבתורה גרם לכך שלימוד הנגלה שבתורה על־ידם היה באופן אחר. אך אעפ”כ, היה הדבר באופן שנותרו אלו שני חלקים נפרדים: גליא וסתים.

וזה היה תוכן החידוש של אדמו”ר הזקן – שא”ת את שני חלקי התורה להיות לאחדים ממש²⁶.

ד. כיון ש„ישראל מתקשראן באורייתא”²⁷, ויתר על כן – „היא חיינו”, ו„ישראל ואורייתא כולא חד”, הרי מובן, שכשם שישנו ענין „יפוצו מעינותיך חוצה” בתורה – א”ת סתים וגליא דאורייתא – כן הוא הדבר גם ב(נשמות) ישראל: ע”י גילוי תורת החסידות נעשה ענין „יפוצו מעינותיך

(28) ראה עד”ז לקו”ש ח”י ע’ 102 ואילך.

(29) ראה בארוכה לקו”ש שם בכלליות יותר (ד„מעיונותיך” קאי על הנשמה ו„חוצה” על הגוף).

(30) לקו”ת ר”פ נצבים. ובכ”מ.

(31) תניא פ”ב.

(26) ראה בכ”ז לקו”ש (ח”ו ע’ 37. חט”ז ס”ע

38 ואילך. ועוד). ושי”נ.

(27) ראה זח”ג ע. א, וראה לקו”ת נצבים מו,

א. ובכ”מ.

שיש מנהיג לבירה זו³⁵, אבל אי אפשר להשיג את שם הוי' שלמעלה מהעולם³⁶.

והגם שישנו גילוי שם הוי' בעולם, ע"י הנסים המתרחשים מזמן לזמן, הרי מכל מקום, אין זה ענין השייך לעולם עצמו, ואזכרה: זהו ענין של שידוד הטבע והעולם.

אך החסידות פעלה וחדשה, שיהיה בעולם עצמו גילוי אלקות שלמעלה מהעולם; וזהו שהחסידות מבארת גם בהסברה של שכל אנושי, ע"י משלים וכו' מעניני העולם³⁷, איך שהעולם הוא מיוחד עם האור האלקי שלמעלה מהעולם.

ז. ויש לומר, שבזה מבוארים דברי רבינו הזקן במכתבו המפורסם³⁸, שגאולת י"ט כסלו היתה באופן ש"הפליא ה' והגדיל לעשות בארץ"³⁹.

בסדר הנהגה שבו מנהיג הקב"ה את עולמו ישנם שני אופנים: (א) הנהגה ע"פ הטבע, שבה אין ניכרת ונראית בגלוי החיות האלקית, והנהגה זו באה מצד שם אלקים. (ב) השגחה פרטית בגלוי, כך שניכרים בהנהגת

אבל הם עצמם בכלל היו מובדלים מן ה"חוצה", ורק שהיתה להם השפעה על כללות עם ישראל (ועל פרטי בני ישראל).

וסדר העבודה של "יפוצו מעינותיך חוצה" חידש, שגדולי ישראל לא יסתגרו בארבע אמותיהם³², אלא יגיעו בעצמם "חוצה"; ובהיותם "חוצה" יראו בעוני עמם, "אין עני אלא בדעה"³³, וידברו אל ה"עני" בלשון ובאותיות שהוא מבין.

יתר על כן: כיון שעל ה"מעיינות" להגיע עד לכל נקודה ופרט שב"חוצה", מובן, שהחידוש האמור כולל את מה שגדולי ישראל מוסרים עצמם גם עבור הענינים הגשמיים של עם ישראל.

ו. התורה היא נשמת העולם, כדברי חז"ל³⁴ שהעולם נברא, "בשביל התורה שנקראת ראשית". ומזה מובן, שכיון שפעל י"ט כסלו חידוש בתורה, נפעל ממילא חידוש בדוגמא לזה גם בעולם.

והביאור: ידוע, שמצד (ההעלם של) העולם עצמו, אפשר להשיג רק את האור האלקי המלוכב בתוך העולם, את שם "אלקים" (בגימטריא הטבע). ע"י התבוננות בעניני העולם כו', אפשר להגיע לידיעה ולהכרה

(35) ראה ב"ר ר"פ לך.

(36) וכידוע בענין האמונה דאזה"ע שהיא רק בבחי' ממכ"ע – ראה בפרטיות ס' הערכים חב"ד (כרך ב) ערך אזה"ע ס"ב. ושי"ג.

(37) ראה ד"ה מצה זו תשי"ז פ"ב. ובכ"מ. ולהעיר ג"כ מתניא פל"ג: וכמ"ש ג"כ במ"א חשל גשמי לזה וכו'.

(38) נדפס בבית רבי ח"א פ"ח אג"ק שלו סל"ח. ס' התולדות – אדה"ז ע' ריח (בהוצאת תשמ"ו – ח"ג ע' 720).

(39) בבית רבי שם הגירסא: הפליא והגדיל ה' לעשות בארץ כי הגדיל והפליא ה' לעשות בארץ כי ה' הפליא והגדיל להעשות בארץ.

(32) ראה ס' השיחות ה"ש"ת (ע' 111 ואילך. נעתק בהיום יום ע' נו): "אמאָל איז דער רבי – דער ראש מתיבתא און גאון געווען עלענט און די תלמידים זיינען געווען עלענט. דער דרך החסידות וואָס דער רבי האָט מייסד געווען. . וואָס דער רבי איז ניט עלענט און חסידים זיינען ניט עלענט".

(33) נדרים מא, א.

(34) פרש"י בראשית א, א. וראה ב"ר פ"א, ד.

(ב) נסים גלויים, אלא שיש להם אחיזה בטבע. ויש לומר שעל-דרך זה היה גם כיבוש יריחו ע"י יהושע: לאחר נס נפילת החומה, שלא היה מלוכב בדרכי הטבע, אזי, ויעל העם גו' ויחרימו גו' לפי חרב⁴⁴ – אחיזה בטבע, ובפרטיות יותר – מלחמת מדין: „החלצו מאתכם אנשים לצבא גו' ויצבאו גו'“, ויחד עם זאת, „ולא נפקד ממנו איש“⁴⁵ – מלחמה שהיא בלתי טבעית.

[על-דרך הסיפור הידוע, שפעם בא אל רבינו הזקן חולה שכל הרופאים לא מצאו רפואה למחלתו. הורה לו אדמו"ר הזקן לאכול מחצית מצה שמורה ומים, ונתרפא.

ולכאורה הרי זו סתירה מיניה וביה: זוהי עשייה הפועלת בגוף החולה, מחזקת את הבריאות, אבל מאידך, הרי בדרכי הטבע אין למצה שמורה ומים כל קשר לרפואה עבור חולה (שהרופאים כבר נואשו ממנו).

אך הענין הוא כנ"ל: רפואתו היתה ענין שלמעלה מהטבע, אבל באופן שיש לו אחיזה בטבע].

(ג) נסים שאין להם אפילו אחיזה בטבע, כאופן הנצחון הנסי שהזכיר חזקיהו⁴⁶: „אני ישן על מטתי“ ומנצח⁴⁷.

44 יהושע ו, כ"א.

45 מלות לא, ג"ז. שם, מט.

46 איכ"ר פ"ד, טו.

47 וראה ד"ה ובבואה לפני המלך תרנ"ד: ראיתי בשם א' מהגדולים מי שיש לו צרה גדולה ר"ל צריך לבטוח בה' והיינו שלא יתפלל ע"ז ולא יעשה שום דבר כמו הילוך למקוה וכדומה כ"א לבטוח בה' כו' וי"ל שזהו"ע שתיקה שהוא ביטול גדול (אֶשְׁטָאָרְקֶר אֲוֹעֻקְלִיג).

הטבע האור והחיות האלקי וההשגחה הפרטית, ומקור הנהגה זו הוא שם הוי"ו⁴⁰.

ובהנהגה הבאה משם הוי"ו גופא ישנם אופנים שונים:

(א) אופן של „קטנות“ כביכול – כאשר ההשגחה הפרטית מורגשת בתוך הנהגה בדרכי הטבע.

(ב) אופן של „גדלות“ („הגדיל וכו'“) – כאשר ההשגחה הפרטית מתגלה והיא מורגשת בהנהגה שלמעלה מהטבע, על-דרך מאמר חז"ל⁴¹: דבר גדול מעשה מרכבה.

אמנם, גם „הגדיל“ מורה על הנהגה שיש לה ערך ושייכות להנהגה של „קטנות“; זהו אותו הסוג, אבל באופן נעלה יותר, ולפעמים – באופן נעלה הרבה יותר, אך אין זה נעלה באין-ערוך מהנהגת הטבע.

(ג) הנהגה באופן של „הפליא“, המובדלת מהנהגת הטבע⁴².

ח. שלושה אופנים אלו בהנהגה משם הוי"ו הם שלושה סוגים בנסיים⁴³:

(א) נסים המלוכבים בדרכי הטבע, עד שהנס אינו ניכר (כמו נס פורים). הגם שזוהי הנהגה משם הוי"ו, שהרי נראית וניכרת בה ההשגחה הפרטית – מכל מקום, הרי זה כביכול באופן של „קטנות“, כנ"ל.

40 ראה ד"ה צהר תעשה תרע"ג. ועוד.

41 סוכה כח, א. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת ספ"ד, דבר קטן הוויות דאביי ורבא, הם הטובה... ליישוב העולם הזה כו'.

42 ראה שער האמונה פט"ו (כט, ב ואילך).

43 עיין בד"ה ועתה אם נא פ' תשא רע"ח, ש"ל שגם בנסיים שלמעלה מהטבע יש מדרי.

שבתורה – אע"פ שהתורה עצמה חילקה אותם לשני חלקים נפרדים, וחלק פנימיות התורה נקרא סתים (והיינו, שע"פ התורה אין הוא בגדר „גליא“) – נובע מכך שרבינו הזקן המשיך את „עצם פנימיות התורה“⁵⁰:

ההתחלקות בין סתים וגליא דתורה היא רק מצד ה„התפשטות“ של התורה, שבה כל ענין מוגדר בציור שלו, אבל מצד העצם של התורה („עצם פנימיות התורה“) אין כל התחלקות והגדרות – עצם התורה הוא העצמות הן של הסתים והן של הגליא שבתורה, ולכן יכול להיות מצד זה חיבור סתים וגליא.

מהדוגמאות לדבר בהלכה: ע"פ דין, יש בתורה חילוקי מדריגות, מקלה שבקלות ועד חמורה שבחמורות; אבל יחד עם זאת, פסקדין ברור הוא^{50*}: „האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבה אחת אם אמר משה אמרו מפי עצמו הרי זה כופר בתורה. וכן הכופר בפירושה והוא תורה שבעל פה“ – ללא כל חילוק בין תיבה לתיבה או בין פירוש לפירוש.

יא. ועל־דרך־זה הוא גם בנוגע לישראל⁵¹ (כנ"ל ס"ד־ה, שי"ט כסלו פעל גם איחוד סתים וגליא

ט. וזהו גם דיוק הלשון „הפליא ה' והגדיל לעשות בארץ“:

גילוי אור החסידות ביי"ט כסלו לא פעל רק את הארת שם הוי' (סתם – באופן של „קטנות“ כביכול, בדרכי הטבע), ולא רק את ענין „הגדיל“ שיש לו שייכות לטבע, אלא פעולתו היתה באופן של „הפליא ה'“, למעלה מהטבע לגמרי.

לאידך גיסא, מסיים רבינו הזקן וכותב „לעשות בארץ“, כי הכוונה והתכלית של תורת החסידות היא להמשיך את ענין „הפליא הוי“ – האור האלקי שאין לו כל אחיזה בטבע – בארץ גופא⁴⁸.

י. ידוע⁴⁹, שהכה לחבר סתים וגליא

(48) שזהו מה שאדה"ו ממשיך שם במכתבו: „... נתגדל ונתקדש ברבים ובפרט בעיני כל השרים והעמים... וענו ואמרו על זאת כי אם מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו כו“ – היינו, שגם אה"ע הכירו הענין ד„הפליא“ ה' כו“. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 186 ואילך. ולהעיר ג"כ מהידוע (בנוגע הגאולה די"ט כסלו) שאדה"ו לא רצה „להמתיק הדינים בהעברת יד על המצח ועל הפנים“ (מכ' אדה"ו – נעתק בבית רבי ח"א פכ"א, אג"ק שלו סי' ס, ס' התולדות אדה"ו ע' רנז (בהוצאת תשמ"ו – ח"ד ע' 1021)), כ"א ע"י השתדלות בטבע דוקא – היינו, דזה שגם אה"ע יכירו הענין ד„הפליא“ כו"ו הוא (לא ע"י ביטול מציאותם, כ"א) ע"י התלבשות וכו', וראה לקו"ש שם ע' 198 ואילך. (49) ד"ה פדה בשלום תרפ"ה (בשם אביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע – י"ט כסלו עטר"ת). וראה גם לקוטי לוי"צ אגרות ע' רכג. קונטרס ענינה של תורת החסידות הערה 40. לקו"ש חט"ו שבהערה 26.

(* וראה ג"כ רשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר – נעתקה בס' התולדות שם ע' רי (בהוצאת תשמ"ו – ח"ד ע' 702) הערה 7.

(50) ל' המארר ד"ה פדה בשלום שם. וראה בארוכה קונטרס ענינה של תורת החסידות, שתורת החסידות ענינה גילוי בחי' יחידה, שהיא עצם דתורה, עיי"ש בארוכה.
 (50*) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ח.
 (51) להעיר ממכ" כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (נדפס בקונטרס ומעין ע' 17. היום יום ע' ד'. אג"ק שלו ח"א ע' רסא"ב): „להמשיך בחי' ענוק ופנימיות תורה ה' ומצות ה' מבחי' פנימיות ועצמות ואו"ט ב"ה שיאיר בפנימיות נפשנו וכו"ו. וראה לקמן הערה 56.

שבנשמתא): ע"י גילוי תורת החסידות – שפעל את המשכת, „עצם פנימיות התורה” – נמשך הגילוי של עצם הנשמה⁵², בחינת „יחידה”;

ולפיכך הביא הדבר לחיבור סתים וגליא שבנשמתא,

ובעבודה הרוחנית – לכך שהאמונה והקבלת-עול יחדרו בכוחות הפנימיים של האדם, לפי שגילוי עצם הנשמה הוא גילוי העצם גם של כל כוחות האדם (וממילא הוא חודר בכלום)⁵³.

יב. החידוש והפעולה של „יפוצו מעינותיך חוצה” – איחוד העצם (ה„מעין”) עם ה„חוצה” – בא לידי ביטוי דוקא כאשר המעינות מגיעים עד בחינת „חוצה” שהיא (בלשון כ”ק מורי וחמי אדמו”ר⁵⁴) „לא במקום המוכשר”:

יכולת המעינות לחדור ב„חוצה” כזה, שמצד עצמו אינו „כלי” ואפילו אינו „מקום המוכשר” לקליטת המעינות⁵⁵, היא רק מכח גילוי העצם

[וכן הוא גם בנוגע לכללות ישראל: הסיבה לזה שע”י י”ט כסלו ניתן הכח ש„ראשי אלפי ישראל” יעמדו בגלוי בקירוב, ויתירה מזו – בהתאחדות עם כל ישראל היא, לפי שבו נמשך גילוי בחינת יחידה הכללית של כללות ישראל, שמצדה נעשים הקישור והחיבור של „קומה אחת שלמה” דישראל עד לאופן של „יחיד”⁵⁵].

52 ראה ס’ השיחות תש”ג (ע’ 59. ובהנסמן שם), ד,ספר התניא תושב”כ של תורת חסידות חב”ד . . תניא שהוא אותי איתן יעורר את האיתן שבנשמה.”

53 ראה לקו”ש ח”ח ע’ 131 ואילך (בענין „חקיקה מעבר לעבר”). ושם ע’ 5.

54 ראה מכתב כ”ק מ”ח אדמו”ר (אג”ק שלו ח”ד ע’ רצט) בשם אביו כ”ק אדמו”ר נ”ע, דהתקשרות רבי וחסיד היא למעלה מששת הענינים – אב ובן, עצם והתפשטות, מאור ואור, היולי וגילוי, עילה ועלול, אין ויש – וכוללת אותם. וראה גם לקו”ד ח”א נ, א. ס’ השיחות היש”ת ע’ 89.

55 וזהו ג”כ הטעם מה שא’ יסודות החסידות הוא הענין דאהבת ישראל (ראה ס’ הערכים חב”ד (כרך א’) בערכו ס”ט. וש”ג) – כי אמיתיות האחדות של כל ישראל נתגלה ע”י תורת החסידות.

עפ”י המבואר בפנים יומתק ג”כ מה ש„יפוצו מעינותיך חוצה” הוא הכנה ל„אתי מר” (נסמן לעיל הערה 21) – כי בביאת המשיח תושלם כוונת הבריאה דלהיות לו ית’ דירה בתחתונים, דדירה היינו לעצמותו ית’ (המשך תרס”ו בתחילתו (ס”ע ג) ובכ”מ).

ועפ”י הידוע דעשיית הדירה היא ע”י נשי’ ותורה (סד”ה יו”ט של ר”ה תרס”ו (ע’ ח). ובכ”מ) – יומתק המבואר בפנים השיחה, שהענין ד„יפוצו מעינותיך חוצה” (המשכת העצם בחוצה) שנתחדש ב”ט כסלו, הוא הן בתורה והן בנש”י.

57 ראה לקו”ש ח”ד ע’ 1335 ובהערה 7 שם. וראה גם אוה”ת אחרי (כרך ב’) ע’ תקסד”ה.

58 שיחת שמח”ת תר”ץ (לקו”ד ח”ב שיא, ב).

59 ראה שיחת שמח”ת שם (שכת, א ואילך): בא אַזעלכע וואָס . . זיינען . . פאַרשטויסן

ביותר⁶², עד שהחושך עצמו יאיר, „ולילה כיום יאיר“.

יג. ע"פ כל הנ"ל מובן גם הקשר בין שני הפירושים על „ויותר יעקב לבדו“ [א] „לכדו“, (ב) על-דרך „ונשגב ה' לבדו“:

דוקא בביורר ה„פכין קטנים“ – הביוררים היותר קטנים ותחתונים⁶³, תכלית החושך וההעלם והסתרה⁶⁴ – ניכר ומורגש תוכן ונקודת הענין של „ונשגב ה' לבדו“ – אמיתת „אחדותו של הקב"ה . . שהוא לבדו הוא" שמצד עצמותו יתברך⁶⁵ – אשר מציאות

של המעינות⁶⁰, אשר, בהיותו ה„עצם“ של אלקות ושל אמיתת המציאות, הרי הוא העצם ואמיתת המציאות של כל הנבראים, ולפיכך הוא חודר גם את ה„חוצה“ אשר (מצד עצמו) אינו „מקום המוכשר“.

וזהו הקשר בין שתי ההסברים לגילוי תורת החסידות בדורות האחרונים – (א) זהו מצד גודל החושך שבדורות אלו; (ב) זוהי „טעימה“ מן הגילויים שלעתידי:

גילוי „עצם פנימיות התורה“ בא לידי ביטוי בכך שיש ביכלתו להאיר גם את החושך של הדורות האחרונים, עד אשר גם חושך זה יהפוך לאור.

ומזה גופא מובן הטעם לכך שה„טעימה“ מתורתו של משיח (ב„ערב שבת לאחרי חצות“) היא דוקא בזמן שבו מתחזק חושך הגלות, עד שנעשה החושך הכפול והמכופל שבדרא דעקבתא דמשיחא, כי בזה דוקא⁶¹ בא לידי ביטוי הכח העצמי (בדרך טעימה) של תורתו של משיח („עצם פנימיות התורה“) – להחזיר אור בחושך הגדול

(62) להעיר מפלח הרימון פרשתנו (צד, ד): עלות השחר שהיא גאולה העתידה שנמשל לשחר שהוא אור הבוקע מתכלית החושך כו'.

(63) וזהו ג"כ מה שממשיך בגמ' (חולין שם): „שנשתייר על פכין קטנים) מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם“ – והיינו, כי בממונן של ישראל ישנן „ניצוצין קדושים השייכים לשרש נשמתו“ (כתר שם טוב סי' ריח. או"ת להח"מ קא, ד); ולכן „חביב עליהם ממונם יותר מגופם“, מצד המעלה שבביוררים הכי תחתונים – „מונום“ (חלקם בעולם) שלמטה „מגופם“.

(64) ראה מאו"א אות פ' ס"נ (הובא באוה"ת פרשתנו רמה, א): „פכים קטנים ניצוצי מלכי דמיתו“ וראה הערה הבאה.

(65) ראה תו"ח סוף פרשתנו (נו, ד): „וזהו ויותר יעקב לבדו כמו שהוא בשרשו בעצמות אא"ס . . ע"כ ביכולתו לברר ולהפך חשוכא לנהורא כו"“.

ועפ"י המבואר שם, ד„פכים קטנים . . הן כלים דתהו שנפלו למטה כו"ו והכח לבררם הוא מצד „ויותר יעקב לבדו“, „מצד שרשו בעצמות ממש“ – מובן ג"כ הקשר בין המבואר בפנים (דהגילוי דיי"ט כסלו הוא ע"ד הענין ד„ויותר יעקב לבדו“) להמבואר בשיחת י"ט כסלו תש"ד (הנסמן לעיל הערה 13): אין פרשת וישלה האָט דאָס (י"ט כסלו) אַ שייכות צום פסוק ואלה המלכים אשר

געוואָרן אין חוצה . . עס רעדט זיך ניט וועגן חסידות . . עס רעדט זיך מכה טהרת המשפחה, הנחת תפלין, שמירת שבת, מאכלות כשרות . . און דאָס זאָגט משיח אַז אין דעם חוצה איז פאַראַן מעינותיך . . די גרויסע ירושה . . די פינטעלע פון דעם והאמונה . .“.

(60) ראה ג"כ לקו"ש חט"ז ע' 38 ובהנסמן שם. (61) וראה מכתב כ"ק אדמו"ר נ"ע (הנסמן לעיל הערה 15) שזהו ע"ד ריבוי תורה שנתוסף בלוחות שניות, ש„דוקא מפני שירדו במדריגתן ע"כ צריכים לריבוי תורה ששרשה במדרגה גבוה יותר“. והיינו, שהגילוי ד„ריבוי תורה“ היא דוקא במצב ד„ירדו במדריגתן כו"“.

ה"יש" אינה בסתירה לאחדותו של ה"יש האמיתי"⁶⁶.
 הקב"ה, כי מצד עצמותו יתברך הנה
 עצמות המציאות של ה"יש הנברא"

(משיחות ש"פ וישלח תשכ"ז,
 י"ט כסלו תשי"א, תשכ"ה)

מלכו וגו', ווייל י"ט כסלו איז אַ תיקון צו שבירת
 הכלים דתהו. (66) ביאורו"ז (לאדהאמ"צ) מג, ג. ד"ה
 ולקחתם לכם תרס"א. ועוד.

מלכו וגו', ווייל י"ט כסלו איז אַ תיקון צו שבירת
 הכלים דתהו.

